EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

12. veebruar 2009 *

Kohtuasjas C-339/07,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Bundesgerichtshof'i (Saksamaa) 21. juuni 2007. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. juulil 2007, menetluses

Christopher Seagon, Frick Teppichboden Supermärkte GmbH likvideerija

versus

Deko Marty Belgium NV,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann (ettekandja), kohtunikud A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits ja J.-J. Kasel,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: ametnik B. Fülöp,

arvestades kirjalikus menetluses ja 11. septembri 2008. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– C. Seagon, Frick Teppichboden Supermärkte GmbH likvideerija, esindaja: *Rechtsanwältin* B. Ackermann,

– Deko Marty Belgium NV, esindaja: *Rechtsanwalt* H. Raeschke-Kessler,

– Tšehhi valitsus, esindaja: T. Boček,

– Kreeka valitsus, esindajad: O. Patsopoulou, M. Tassopoulou ning I. Bakopoulos,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: A.-M. Rouchaud-Joët ja S. Gruenheid,

olles 16. oktoobri 2008. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta (EÜT L 160, lk 1; ELT eriväljaanne 19/01, lk 191) artikli 3 lõike 1 ja nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 1 lõike 2 punkti b tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotlus esitati Frick Teppichboden Supermärkte GmbH (edaspidi „Frick”) likvideerija C. Seagoni ja Deko Marty Belgium NV (edaspidi „Deko”) vahelise kohtuvaidluse raames, milles nõuti Fricki poolt Dekole makstud 50 000 euro tagasimaksmist.

Õiguslik raamistik

3 Määruse nr 1346/2000 põhjendus 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Siseturu nõuetekohane toimimine eeldab piiriüleste maksejõuetusmenetluste tõhusat ja tulemuslikku toimimist ning käesoleva määruse vastuvõtmine on vajalik kõnealuse, [EÜ] asutamislepingu artiklis 65 sätestatud tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö alla kuuluva eesmärgi saavutamiseks."

4 Nimetatud määruse põhjenduse 4 kohaselt „[on s]iseturu nõuetekohaseks toimimiseks […] vaja vältida selliste olukordade teket, mis motiveerivad osapooli viima varasid või kohtumenetlusi ühest liikmesriigist teise enda jaoks soodsama õigusliku seisundi leidmiseks (*forum shopping* – meelepärase kohtualluvuse valimine)".

5 Sama direktiivi põhjendus 6 näeb ette:

„Vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele peaks käesolev määrus piirduma sätetega, mis reguleerivad maksejõuetusmenetluste algatamise pädevust ning otsuseid, mis tehakse otseselt maksejõuetusmenetluse alusel ja on sellega tihedalt seotud. Lisaks sellele peaks käesolev määrus sisaldama nende otsuste tunnustamist ja kohaldatavat õigust käsitlevaid sätteid, mis samuti vastavad kõnealusele põhimõttele."

6 Määruse nr 1346/2000 põhjendus 8 näeb ette:

„Piiriülese mõjuga maksejõuetusmenetluste tõhususe ja tulemuslikkuse parandamiseks on vajalik ja asjakohane koondada pädevust, tunnustamist ja asjaomases valdkonnas kohaldatavaid seadusi käsitlevad sätted ühenduse õigusakti, mis on siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides."

7 Selle määruse artikli 3 lõige 1 sätestab:

„Maksejõuetusmenetluste algatamiseks on pädevad selle liikmesriigi kohtud, kus asub võlgniku põhihuvide kese. Äriühingu või muu juriidilise isiku puhul peetakse vastupidiste tõendite puudumisel tema põhihuvide keskmeks registrijärgset asukohta."

8 Selle määruse artikli 16 lõige 1 sätestab:

„Maksejõuetusmenetluse algatamist käsitlevat otsust, mille on teinud artikli 3 alusel otsustamiseks pädev liikmesriigi kohus, tunnustavad kõik teised liikmesriigid alates selle jõustumisest menetluse algatanud riigis.

Seda sätet kohaldatakse ka juhul, kui võlgniku suhtes ei saa tema vara arvesse võttes algatada menetlust teises liikmesriigis."

9 Sama määruse artikli 25 lõike 1 esimeses ja teises lõigus on sätestatud:

„Sellise kohtu otsust, kelle otsust menetluse algatamise kohta tunnustatakse vastavalt artiklile 16 ja mis käsitleb maksejõuetusmenetluse läbiviimist ja lõpetamist või kohtu heakskiidetud kompromisse, tunnustatakse ilma lisaformaalsusteta. […]

Esimest lõiku kohaldatakse ka otseselt maksejõuetusmenetlusest tuleneva või sellega tihedalt seotud otsuse suhtes isegi juhul, kui selle on teinud mõni teine kohus."

10 Määruse nr 44/2001 artikli 1 lõikes 1 on piiritletud selle määruse reguleerimisala. Seda kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusasjade suhtes ja eelkõige ei kohaldata seda maksu-, tolli- ja haldusasjade suhtes.

11 Määruse nr 44/2001 artikli 1 lõike 2 punkt b näeb ette:

„Käesolevat määrust ei kohaldata:

[…]

b) pankrotimenetluste, maksejõuetute äriühingute või teiste juriidiliste isikute likvideerimismenetluste, kohtumenetluse, kompromissi tegemise ja muude selliste menetluste suhtes".

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

12 Frick, mille asukoht on Saksamaal, tegi 14. märtsil 2002 50 000 euro suuruse ülekande pangakontole, mis oli Belgias asuva Deko nimel avatud Düsseldorfis KBC Bank'is. Fricki poolt 15. märtsil 2002 esitatud taotluse alusel algatas Amtsgericht Marburg (Saksamaa) 1. juunil 2002 viimase vara suhtes maksejõuetusmenetluse. Landgericht Marburgile (Saksamaa) esitatud ning võlgniku maksejõuetusel põhinevas tagasivõitmise hagis palus Fricki likvideerija C. Seagon kohustada Dekot nimetatud summa tagastama.

13 Landgericht Marburg jättis selle nõude vastuvõetamatuse tõttu rahuldamata, leides, et tal ei olnud rahvusvahelist pädevust selle üle otsustamiseks. Kuna C. Seagoni poolt selle otsuse peale esitatud apellatsioonkaebus jäeti rahuldamata, esitas ta kassatsioonkaebuse Bundesgerichtshofile.

14 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas […] määruse [nr 1346/2000] kohaselt on selle liikmesriigi kohtud, mille territooriumil algatati võlgniku maksejõuetusmenetlus, rahvusvaheliselt pädevad

arutama tagasivõitmise hagi isiku vastu, kelle registrijärgne asukoht on teises liikmesriigis?

Juhul kui vastus esimesele küsimusele on eitav:

2. Kas tagasivõitmise hagi kuulub määruse [nr 44/2001] artikli 1 lõike 2 punkti b reguleerimisalasse?"

Eelotsuse küsimused

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused käsitlevad kohtute rahvusvahelist pädevust maksejõuetusel põhinevate tagasivõitmise hagide läbivaatamisel.

16 Eelotsusetaotlusest tuleneb, et Saksa õiguses reguleerivad tagasivõitmise hagisid 5. oktoobri 1994. aasta Insolvenzordnungi (maksejõuetusmenetluse seadustik, *Bundesgesetzblatt* 1994 I, lk 2866) §-d 129 jj. Sellise hagi võib maksejõuetuse korral esitada üksnes likvideerija ja seda ainuüksi võlausaldajate huvides. Selle seadustiku §-ide 130–146 sätete kohaselt võib likvideerija vaidlustada enne maksejõuetusmenetluse algatamist tehtud toimingud, mis kahjustavad võlausaldajaid.

17 Põhikohtuasjas kõne all oleva tagasivõitmise hagi eesmärk on niisiis selle ettevõtja vara suurendamine, kelle suhtes viiakse läbi maksejõuetusmenetlust.

18 Tuleb uurida, kas tagasivõitmise hagid kuuluvad määruse nr 1346/2000 artikli 3 lõike 1 kohaldamisalasse.

19 Selles osas tuleb esiteks meenuda, et Euroopa Kohus on oma 27. septembri 1968. aasta kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist tsiviil- ja kaubandusasjades käsitlevat konventsiooni (EÜT 1972, L 299, lk 32) puudutava kohtupraktika raames leidnud, et põhikohtuasjas kõne all olevaga sarnane hagi on seotud maksejõuetusmenetlusega tingimusel, et see tuleneb otseselt maksejõuetusest ja on tihedalt seotud likvideerimis- või saneerimismenetlusega (vt 22. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 133/78: Gourdain, EKL 1979, lk 733, punkt 4). Selliste tunnustega hagi ei kuulu seega nimetatud konventsiooni kohaldamisalasse.

20 Määruse nr 1346/2000 põhjenduses 6 kasutatakse just nimelt seda sama kriteeriumi määruse eseme piiritlemiseks. Nii peaks nimetatud määrus viidatud põhjenduse kohaselt piirduma sätetega, mis reguleerivad maksejõuetusmenetluste algatamise pädevust ning otsuseid, mis tehakse otseselt maksejõuetusmenetluse alusel ja on sellega tihedalt seotud.

21 Arvestades seadusandja sellist tahet ning viidatud määruse kasulikku mõju, tuleb selle artikli 3 lõiget 1 tõlgendada nii, et sellega antakse liikmesriigile, mille territooriumil algatati maksejõuetusmenetlus, rahvusvaheline pädevus ka selliste hagide osas, mis tulenevad nimetatud menetlusest ja on sellega tihedalt seotud.

22 Kõigi teatud ettevõtja maksejõuetusega tihedalt seotud hagide selline koondumine selle liikmesriigi kohtute pädevuse alla, kes on pädevad maksejõuetusmenetlust algatama, näib olevat samuti kooskõlas määruse nr 1346/2000 põhjendustes 2 ja 8 viidatud piiriülese mõjuga maksejõuetusmenetluste tõhususe ja tulemuslikkuse parandamise eesmärgiga.

23 Lisaks sellele kinnitab sellist tõlgendust nimetatud määruse põhjendus 4, mille kohaselt on siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vaja vältida selliste olukordade teket, mis motiveerivad osapooli viima varasid või kohtumenetlusi ühest liikmesriigist teise enda jaoks soodsama õigusliku seisundi leidmiseks (*forum shopping*).

24 Võimalus, et eri kohtutel on pädevus eri liikmesriikides algatatud tagasivõitmise hagide lahendamiseks, nõrgendab lõppkokkuvõttes selle eesmärgi taotlemist.

25 Lõpetuseks tuleb märkida, et määruse nr 1346/2000 artikli 3 lõike 1 sellist tõlgendust, nagu on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 21, toetab viidatud määruse artikli 25 lõige 1. Nimelt kehtestatakse nimetatud sätte esimeses lõigus kohustus tunnustada maksejõuetusmenetluse läbiviimist ja lõpetamist käsitlevaid otsuseid, mille on teinud kohus, kelle otsust menetluse algatamise kohta tunnustatakse vastavalt artiklile 16, st selline kohus, kes on pädev selle sama määruse artikli 3 lõike 1 alusel.

26 Määruse nr 1346/2000 artikli 25 lõike 1 teise lõigu kohaselt kohaldatakse nimetatud lõike 1 esimest lõiku ka otseselt maksejõuetusmenetlusest tuleneva või sellega tihedalt seotud otsuse suhtes. Teiste sõnadega mööndakse selles sättes võimalust, et selle

liikmesriigi kohtud, mille territooriumil algatati nimetatud määruse artikli 3 lõike 1 alusel maksejõuetusmenetlus, on pädevad lahendama ka sellist liiki hagi, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

27 Neil asjaoludel ei tähenda selle määruse artikli 25 lõike 1 teise lõigu lause lõpus asetsevad sõnad „isegi juhul, kui selle on teinud mõni teine kohus", et ühenduse seadusandja soovis välistada kõnealust liiki hagide osas selle riigi kohtute pädevuse, mille territooriumil algatati maksejõuetusmenetlus. Need sõnad tähendavad eeskätt seda, et liikmesriigid peavad määratlema kohtu, kellel on ruumiline ja esemeline pädevus ja kes ei pea tingimata olema samane maksejõuetusmenetluse algatanud kohtuga. Lisaks sellele viitavad need sõnad selliste otsuste tunnustamisele, millega algatatakse määruse nr 1346/2000 artiklis 16 ette nähtud maksejõuetusmenetlus.

28 Arvestades kõiki eespool toodud kaalutlusi, tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1346/2000 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle liikmesriigi kohtud, mille territooriumil algatati maksejõuetusmenetlus, on pädevad arutama maksejõuetusel põhinevat tagasivõitmise hagi isiku vastu, kelle registrijärgne asukoht on teises liikmesriigis.

29 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

30 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 maksejõuetusmenetluse kohta artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle liikmesriigi kohtud, mille territooriumil algatati maksejõuetusmenetlus, on pädevad arutama maksejõuetusel põhinevat tagasivõitmise hagi isiku vastu, kelle registrijärgne asukoht on teises liikmesriigis.

Allkirjad